

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعقیبات نماز

۲. تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام

دومین تعقیبی که به آن اشاره می‌کنیم، تسبیحات حضرت زهرا، صدیقه‌ی کبری سلام‌الله‌علیها است. در شرح بخش دستورالعمل‌های کتاب مصباح‌الهدی، در رابطه با تسبیحات حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها مفصل صحبت کرده‌ام و یکی، دو جلسه را به تسبیحات صدیقه‌ی کبری فاطمه‌ی زهرا سلام‌الله‌علیها اختصاص دادیم؛ اینجا چند نکته‌ی دیگر را می‌گویم که مکمل آن بحث‌ها باشد؛ ولی تأکید می‌کنم حتماً به آنها مراجعه کنید.^۱

اهمیت تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام در روایات

امام باقر علیه السلام فرمودند: «ما عُبِدَ اللهُ بِشَيْءٍ مِنْ التَّحْمِيدِ أَفْضَلَ مِنْ تَسْبِيحِ فَاطِمَةَ علیها السلام وَ لَوْ كَانَ شَيْءٌ أَفْضَلَ مِنْهُ لَتَحَلَّهَ رَسُولُ اللهِ صلی الله علیه و آله و سلم فَاطِمَةَ علیها السلام»^۲ خدای متعال در مقام حمد و سپاس با چیزی برتر از تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام عبادت نشد و اگر چیزی برتر از آن وجود داشت، رسول‌خدا صلی الله علیه و آله و سلم آن را به دختر خود، فاطمه علیها السلام می‌داد. پس افضل عبادات در مقام تحمید حق، گفتن تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام است.

۱. سخنان استاد، مباحث عرفانی، شرح کتاب مصباح‌الهدی (۴)، ترک مبحث دستورالعمل‌ها (ص ۲۷۵ ف ۴)

۲. کلینی، کافی، ج ۳، ص ۳۴۳ و حرّعاملی، وسائل‌الشیعه، ج ۶، ص ۴۴۳ و مجلسی، بحار، ج ۴۳، ص ۶۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: «مَنْ سَبَّحَ تَسْبِيحَ فَاطِمَةَ علیها السلام فَقَدْ ذَكَرَ اللَّهَ الذِّكْرَ الْكَثِيرَ»^۳ قرآن فرمود: «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا»^۴ ای مؤمنان! خدا را فراوان یاد کنید. امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام را فراوان بگوید، او خدا را ذکر کثیر کرده و ذکر کثیر خدا را به جا آورده است.

همچنین امام صادق علیه السلام فرمودند: «إِنَّا نَأْمُرُ صَبِيانَنَا بِتَسْبِيحِ فَاطِمَةَ علیها السلام كَمَا نَأْمُرُهُمْ بِالصَّلَاةِ»^۵ ما بچه‌های کوچک و کم سن و سالمان را (یعنی از سن صباوت و کودکی) به تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام امر می‌کنیم، همان‌طور که آنها را به خواندن نماز امر می‌کنیم. صبر نکنید بچه‌تان به سن بلوغ برسد، بعد آن زمان بخواهید او را نمازخوان یا چادری کنید؛ چون دیگر نمی‌شود؛ خیلی سخت است. اما اگر از سن بچگی شروع کنید کار بسیار آسان و دارای تأثیر ماندگار خواهد بود.

اتفاقاً در همین سفر کربلا یکی از دوستان که با او همسفر بودیم، دختر کم سن و سالی داشت؛ شاید دو سال و نیمش بود. به قدری این دختر قشنگ چادر سرش می‌کرد، که خیلی لذت‌بخش بود. بچه با این سن کم در تمام طول سفر چادر سرش بود. بعد به این دوست نکته‌ای را گفتم که در کتاب حجاب هم نوشته‌ام. به او گفتم کار شما بسیار ارزشمند است. اگر ما می‌توانستیم چادر را به‌مثابه‌ی بخشی از لباس زنانه تعریف کنیم

۳. وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۴۴۳ و مجلسی، بحار، ج ۸۲، ص ۳۳۱ و صدوق، معانی الاخبار، ص ۱۹۳.

۴. سوره‌ی احزاب، آیه‌ی ۴۱.

۵. کلینی، کافی، ج ۳، ص ۳۴۳ و مجلسی، بحار، ج ۸۲، ص ۳۲۸ و صدوق، امالی، ص ۵۷۹.

بسیار خوب بود؛ کما اینکه لباس مردانه پیراهن و شلوار دارد. کسی شلوار پوشید، بدون پیراهن رویش نمی‌شود بیرون بیاید؛ احساس می‌کند لباس و پوشش کامل ندارد. همان‌طور که دختر بچه عادت می‌کند به دامن پوشیدن، شما اگر بخواهید این دامن را تن یک پسر ده، دوازده ساله کنید، به تن نمی‌کند و برایش نافرمانی است؛ اما چون از سن یک سال و نیمی دامن تن آن دختر بچه کرده‌اند، بزرگ هم می‌شود، به راحتی می‌پوشد و برایش عادی است؛ چون لباس زنانه است. گفتم اگر بشود از سن صباوت و طفولیت چادر را به منزله‌ی بخشی از لباس زنانه، مثل دامن برای بچه درآورد؛ وقتی این بچه بزرگ می‌شود، برای او چادری نبودن غیرعادی است؛ مثل اینکه بگویی: آقا لخت برو تو خیابان! همین‌قدر برایش غیرعادی خواهد شد. این نکته‌ای راجع به بحث حجاب بود که در آن سفر به دوستان گفتم.

اکنون همین نکته را راجع به نماز عرض می‌کنم. باید از سن صباوت بچه را به نماز عادت داد. از همان بچه‌گی باید این کار را کرد. این را هم می‌دانید که فطرت بچه چقدر نماز را دوست دارد! همه‌ی شما بچه‌های خیلی کوچکی را دیده‌اید که وقتی پدر یا مادرشان به نماز می‌ایستند، بچه‌ی یک سال و نیمه کنار پدر و مادرش می‌ایستد و نماز می‌خواند. می‌رود از جایی تکه‌ای پارچه پیدا می‌کند؛ بر سرش می‌کشد و کنار مادرش می‌ایستد و مثل مادرش خم و راست می‌شود؛ یعنی نماز خواندن در فطرت بچه وجود دارد. اگر از همان سن، با لطافت، محبت و تشویق، روی نماز خواندن بچه کار شود، وقتی بچه به سن بلوغ رسید، اصلاً برای او نماز خواندن یک امر نشدنی و غیرقابل‌تصور است؛ نه اینکه به زور بخواهیم وادارش کنیم نماز خوان شود. بعد هم مدام به این و آن گله کنیم که آقا ما

هرکاری می‌کنیم، بچه‌مان نماز نمی‌خواند! چه کار کنیم؟ این بدان خاطر است که شما باید از قبل کار می‌کردید. این یک پُرانتز وسط بحث بود.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: ما همان‌طور که بچه‌های خردسالمان را به نماز خواندن و می‌داریم، به تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام هم و می‌داریم.

حدیث دیگر: امام صادق علیه السلام فرمودند: «مَنْ سَبَّحَ تَسْبِيحَ فَاطِمَةَ» هرکس تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام را بگوید، «قَبْلَ أَنْ يَثْنِيَ رِجْلَهُ» قبل از اینکه پاهای خود را جابه‌جا کند؛ یعنی سلام را که دادید، همان‌طور که دو زانو نشسته‌اید، (پاهایتان را تغییر حالت ندهید و چهار زانو ننشینید)، قبل از اینکه وضعیت پاهایتان را تغییر دهید؛ فرمودند: هرکس تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام را بگوید قبل از اینکه پاهایش را از حالت دو زانو بودنِ موقع تشهد تغییر شکل بدهد، «مِنْ صَلَاةِ الْفَرِيضَةِ» بعد از نماز واجبش؛ «عَفَرَ اللَّهُ لَهُ» خدای متعال گناهان او را بدون هیچ قیدی می‌بخشد. بعد هم حضرت فرمودند: «وَأُتْبِئًا بِالتَّكْبِيرِ»^۶ بعد از نمازها که می‌خواهید تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام را بگویید، با تکبیر شروع کنید؛ یعنی اول سی‌وچهار مرتبه «اللَّهُ أَكْبَرُ» را بگویید؛ سپس سی‌وسه مرتبه «الْحَمْدُ لِلَّهِ» و در آخر سی‌وسه مرتبه «سُبْحَانَ اللَّهِ».

در بحث تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام گفته‌ام که تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام را با ترتیب‌های مختلف، در موقعیت‌های مختلفی می‌توان گفت؛ که هر یک هم آثار خاص خودش را دارد؛ ولی بعد از نمازهای واجب با تکبیر باید شروع کرد.

^۶ کلینی، کافی، ج ۳، ص ۳۴۲ و مجلسی، مرآة‌العقول، ج ۱۵، ص ۱۷۳ و فیض‌کاشانی، وافی، ج ۸، ص ۷۸۷.

به موجب روایات تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام افضل تعقیبات است. امام صادق علیه السلام فرمودند: تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام از هزار رکعت نماز مستحبی خواندن نزد من محبوب تر است.^۷

تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام ادب، ترتیب و نکته‌هایی دارد که اگر خدای متعال توفیق داد، جلسه‌ی آینده بگوییم.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

---

^۷. کلینی، کافی، ج ۳، ص ۳۴۳ و حرّعاملی، وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۴۴۴ و فیض کاشانی، وافی، ج ۸، ص ۷۸۸.